

ԼՐԱԳԻՐ Ի ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ՓԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՐ ԱՅԼՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ՓԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՐ ԱՅԼՆ

Ամեն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արժեք է 20 ֆր. կանխիկ: Կարելի է նաև բաժնորդագրուիլ քանի ամսի համար որ ուզուի, ամեն մէկ ամսականը 2½ ֆր. հաշուելով և 1896 մայիս ամսին անգին չանցնելու պայմանով:
Նամակ և ծրար պէտք է զրկել հետևեալ հասցեով. M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal Arménia. MARSEILLE (France)

ԺԱՍԱՐԻ ԹԻԻ 31

1895 ՆՈՅԵՄԱՆԵՐ 16

1895 ՆՈՅԵՄԵՐ 4 (Հ.Տ.)

ՇԱՐԱՊ

Կը հրատարակուի Կ. Ն. Պ. Օրեր

ՊՆՏՐԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերագրածուել հրատարակուած ձեռագիրները: Պատկերներ կը ընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Դանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդղի կարծէ. 1 գլխագիրը 2 սանդղի:

Les annonces en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction (Allées de Meilhan, 44.)

ԲՈՎԱՆՆԵՐ ԵՐ ԱՅԼՆ

Նամակ Թիւրքիայէն (Կ.պոլիս). — Նոր ցոյցերի երկիւղ Կ.պոլիս մէջ. — Տիգրանակերտի կառնածը եւ պալատի քաղաքականութիւնը. — Թիւրքիա ճանբորդող Հայերը. — Խառնակութիւններ Թիւրքիայի մէջ. — Ամերիկացիներին պաշտպանութիւն Թիւրքիայի մէջ. — Կիւլիկիա. — Գործերի կացութիւնը. — Հայկական խնդիրը եւ խոստովան մամուլ. — « Բուսի վարձք » լրագրի յոգ. ուսածին ատրով. — Լորտ Սալպարիի ճառի մասին. — Սեր Ֆիլիք Բերբի. — Անտրիա եւ հայկական խնդիրը. — Հայաստանի խնդրին վրայ Ֆրանսիայի երեսփոխանական ժողովին մէջ լինելիք նարցունք. — Ֆրա քո բրազիլի միջադէպ. — Թիւրքիայի լուրեր. — Գեր. Արսէն Արքեպիսկոպոս Ատրեւան. — Տ. Թորոս Զոտիկեցի. — Անգլիական լրագրիները տարբերութիւնը:

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԻՔԻԱՆԵՆ

Կ.պոլիս, հոկտ. 30/11 նոյ. 95

Պօլսոյ մէջ տիրող սարսափը տակաւին չէ անհետացած. Ս. Պատրիարքը Հայրը անվտանգ քայլ մտաւորով վիճակի մը մէջ է: Նախորդ շաբթու Մեծ Եկարքոս Բեա-միլ փաշային երեք անգամ լուր զրկելով ունեւորութիւն մը խնդրեց. բայց Եկարքոսը իր գործերու առատութիւնը պատրուակ բռնելով մերժեց:

Քաղաքական ժողովի անդամներէն Կարնեցի Գալթանեան Պ. Միսաք և Մանրեան Պ. Գրիգոր հրաժարագիր մը զրկելով Ս. Պատրիարքին, յայտնած են որ կը հրաժարին քաղաքական ժողովի անդամակցութենէն. իրաց արդի վիճակին մէջ ինքզինքին բացարձակօրէն անկարող նկատելով ազգին օգտակար ըլլալու: Սակայն Ս. Պատրիարքը շարաթօր իր ներկայութեան ընդունելով Պ. Քալթանեանը, խնդրեց որ ետ առնէ հրաժարականը:

Կարնեցի Կ.պոլիս հասած մէկ քանի հեռագիրներ կը գուժեն քաղաքին մէջ կոտորածին զոհ գնացած ծանօթ մարդերէն ոմանց անունները: Ատոնց մէջ են Յարութիւն Ֆիւմանեան, Սեդրակ Ժախեան, Արմենակ Բոնտաքճեան, Տիգրան Ճեր-մակեան, Կարապետ Մանրեան և այլն: Այդ հեռագիրները Կ.պոլիս հասնելէն ետք, Կարնեցի Պ. Համազասպ Պալլա-րեան, Պ. Դանիէլ Հանէսեան և Պ. Խաչատուր Ճերմակեան գնացին Պատրիարքարան և քաղաքական ժողովի գումար ման միջոցի ներկայացան Ս. Պատրիարք Հօր և ժողովականներուն, օգնութիւն խնդրելով իրենց հայրենակիցներու վի-

ճակին. սակայն Պատրիարք ու ժողովա-կան անոնց ցաւակցելով լուրջին պա-հեցին անոնց արդարացի գանգատնե-րուն. դէմ. արդէն ուրիշ բան ալ ընելու անկարող կը գտնուին:

Կարնեցի Կ.պոլիս հասած հեռագիր մը որ ընդհանուր պարտուց հատուցման վարչութեան կողմէն քաշուած էր, կըսէ թէ « քաղաքին մէջ հրդեհ պատահեցաւ և հազիւ կրցանք տոմարներն ապառել »:

Նախորդ շաբթու Ս. Պատրիարքը ու-տիկանութեան նախարար Նազըմփաշային այցելութեան գնաց: Նազըմ խնդրեց է որ եկեղեցիներու մէջ գտնուող 30ի շափ Հայերը ցրուէ:

Նախորդ Եկարքոս Բեաւիլ փաշան որ հազիւ մէկ ամիս նստեցաւ Եկարքոս-սական աթոռին վրայ, այսօր քաղաքի ենթարկուած է Այտընի (1) վախ նշա-նակուելով, իր քանի մը խորհուրդներուն համար որ համարձակութիւն ունեցած էր Սուլթանին տալու: Երեք օր առաջ Համիդին ներկայանալով, սպէս կը խօս-տէ. « Պատիւ ունիմ Զեր Վեհափառու-թեան ներկայանալով իմացունելու որ ծերութիւնս արգելք է ինձ այս ծանր պաշտօնը շարունակելու. ասիկա զատ, ե-թէ կարողութիւն ալ ունենայի, այս վի-ճակի մէջ չպիտի կրնայի քանի որ Եւրո-պայի պէս քաղաքակրթ աշխարհի առաջ վայրագարար հրաման կը տրուի, նոյն իսկ Զեր Վեհափառութեան պալատին մէջ գտնուող անձանց կողմէ, որ Հայերը ջար-դեն, Զոգ չէ եթէ միայն Հայերը ջար-դուին, բայց այդ կորուստին հետ կը վտանգուի Թիւրքերու գոյութիւնն ալ: Իսկ երբ կը տեսնեմ որ պալատին այդ-պիսի հրամաններ կերթան, այդ պարա-գայի մէջ ինձ կը մնայ միայն հրաժա-րիլ »:

Հազիւ թէ այս մի քանի խօսքեր կր-նայ խօսիլ. Կայսրը իսկոյն բարկանալով դուրս կը վառնէ գինը և կնիքը ձեռքէն առնելով կուտայ անոր որ հիմա տրած է այդ աթոռին: 18 ժամէ ի վեր պալատը ժո-ղով գումարուած է և կըսուի թէ ուս-կառավարութեան կողմէն զրկուած ծա-նուցագրի մը առաջին անունը կաշիա-տին:

Կ.պոլիս հասած բոլոր հեռագիրնե-րուն օրինակները ուտիկանութեան ևս կը մատուցուին և այդ կերպով ուտիկանու-թիւնն ալ կիմանայ թէ ո՞րոնք սպան-նուած են գաւառները: Բարեկամներէս մէկուն քաշուած հեռագիր մը կըսէ թէ « Երկու եղբայրներդ մեռան » և ոչ թէ սպաննուեցան: Հեռագիրը ոտանալէն 2 ժամ ետք, ուտիկանատունէն կանչուելով, իր այդ անպատու գաւին ու կսկիւն մէջ հարցաքննութեան ենթարկուեցաւ:

(1) Այտըն Նահանգի գլխաւոր քա-ղաքն է Զմիւռն:

ԽՄԲ.

Անամթաբար կը հարցնեն թէ ի՞նչպէս կըլլայ որ քու երկու եղբայրներդ մէկ օրուան մէջ մեռեր են: Հարցաքննու-թեան նպատակը սա է եղեր որ մի՞ գու-ցէ մեռնողները յեղափոխական ըլլան ո-րոնց եղբայրներն ալ. ըստ շիւրի (!), պէտք չէ որ ողջ մնան:

Օսմ. պանքային առջեւ խռնուած ամ-բոլոր կարծես բաւական չէր և շարաթօր օրուէն ի վեր հազարաւոր թրքուհիներ և քրիստոնեայներ պաշարած են Էմինյէք սանտըլիի (ապահովութեան սետուկ) դուռը և ամեն ոք իրեն խնայելով պա-հետի տուած գումարը ետ կը պահան-ջէ: Սեղուկը անկարող եղած է իրեն մօտ պահեստի տրուած դրամները վերագրա-նելու որովհետեւ այդ դրամներէն 50,000 ռուբլի Օսմանեան պանքային ի պահ տուած է: Բայց կը յուսացուի որ անամթաբ կա-ռավարութիւնը վաղն ելլայ և պաշա-տական յայտարարութեամբ մը 121 օր ալ այս սետուկին պայմանաժամ տայ: Օսմա-նեան պանքային և ապահովութեան սըն-տուկին համար սնանկ վիճակի մը մէջ է չին ըսեր, այլ ժողովուրդը խաղցունելով ժամանակամիջոց կը պահանջեն: Վայ ա նոնց որ Թիւրքիոյ մէջ հարստութիւն ունին:

ԳԻԾԱԿ

ՆՈՐ ՑՈՑՑԵՐԻ ԵՐԿԻԻԿ
ԿՊՈԼՍԻ ՄԷՋ

Կ.պոլսէն կը հեռագրեն նոյ. 12ին. « Լուր տարածուած լինելով որ Հա-յերը նոր ցոյցեր ալ պիտի անեն Կ. պոլսի մէջ, ռուս դեսպանը միջամտեց Հայաստանի (« Հայերի » ըսել կուզէ) պատրիարքին դիմելով, Տրուած հան-գատացուցիչ ապահովութիւնները լաւ ապաւորութիւն ունեցան:

« Ապահովութեան համար շատ ա-ւելի զգուշաւոր միջոցներ ձեռք առ-նուած են: Մի քանի թիւրքեր ձեռ-բակաւուեցան երէկ: »

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏԻ ԿՈՏՈՐԱԾԸ
ՆԻ ՊԱԼԱՏԻ ՓԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Կ.պոլսէն հաղորդած են « Թայմըզ »-ին հետեւեալը:

Դիւանագիտական շրջանակներին մէջ կը կարծուի ընդհանրապէս որ վերջին կոտորածներէ շատերի հրա-մանները Եւրոպ. քեօքէն գնացած են. ոչ թէ ուղղակի Սուլթանէն, այլ պալատի կուսակցութեան ազդեցիկ

մարդերէն որոնք կուզէին քեաւիլ փաշայի վարկը կոտրել և լծողով որ ա-նոր բարեկարգական քաղաքականու-թիւնը յաջողի, մանաւանդ որ քեաւիլ փաշան իր պաշտօնավարութեան հա-մար պայման դրած էր որ նախարարու-թեան մէջ գտնուող պալատի մարդա-մեքենայներին տեղ ձեռնհաս և նկա-րագրի տէր մարդիկ գրուին:

Այս կարծիք հաստատուելու համար ուշագրութեան կը ներկայացունենք սա կէտ որ Տիգրանակերտի մէջ ծագած խռովութիւնները բարձր զաւաթի վերահսկողութեան տակ կը կատա-րուէին: Խռովութիւնները ուրբաթ օրէն սկսելով մինչեւ կիրակի օր տե-ւած էին երբ կիրակի դիւրը Կ.պոլսի Փրանսական դեսպան Տ. Քանպօն լուր առաւ թէ Տիգր. նահկերտի Փրանսա-կան հիւպատոսը վառնգի մէջ է. կէս գիշերն անցած էր երբ մարդ զրկեց քեաւիլ փաշային իմացունելու համար որ եթէ հիւպատոսին դէմ լծնամա-կան ունէ ցոյց լինի, Տիգրանակերտի վալիի զուլալը պիտի պահանջէ և Փրանսական մի նաւատորմի պիտի երթայ Ալեքսանդրէթը (Խաքէնտէ-րուն) գրաւէ մինչեւ որ այդ վալիի զուլալը իրեն յանձնուի: Քեաւիլ իս-կոյն փութաց հեղուկութիւնը իմացունել Նըւրազ քեօքէն և երկու ժամ յետոյ խաղաղութիւնը վերահաստատուեցաւ Տիգրանակերտի մէջ:

Այս և ուրիշ այսպիսի շատ դէպ-քեր բաւական ճարտասան կերպով կը հաստատեն պալատի քաղաքականու-թեան մասին եղած կարծիքը:

ԹԻՒՐԻՔԻԱ ՃԱՆՏՈՐԳ Դ. ՀԱՅԵՐԸ

Կ.պոլսէն կը գրեն մեզ:

Պօլսէն հայրենիք վերագործող պանդուխտ Մշեցի 40 հայեր ճամբայ կ'ենեն դէպի Կարնի սոքա երկու օ-րուան ճամբայ հազիւ հեռացած կը լինին Տրապիզոնէն, Սիփօն տէրէսի ըսուած կրճին մէջ 50ի շափ զինուած և վրացիի հագուստով ծպտուած ա-ւազակներէ կը շրջապատուին. կարա-ւանի ձիապաններն և ճամբորդ քանի մը քիւրտներ կրնան իրենք վերենք ա-ղատել, որովհետեւ աւազակներն կա-րուանին վրայ կրակ ընելէ առաջ կեպիւղաշար սէլիսիւն, այսինքն՝ քը-րիստոնեայները զատուին պօռացած են.

որով յայտնի կերեւի որ իրենց նպատակը Հայերուն փնտրել էր միայն ալ այնուհետեւ կարաւանի խեղճ Հայերու լայն ազգայնաբն ի դուր կը լինի « թէ ասա մեր ամէն ինչքն ձեզ միայն կեանքներուս ինչայեցէք »: Աւագակները նախ կակիւն կրօն ընել որով 9 անձ կը գնդակահարին որոց 4ը ան միջապէս կը մեռնին. յետոյ սարսափահար եղած Հայերուն ամեն ունեցածները կառնեն. նոյն իսկ վրաներու անարժէք հագուստներն ալ մեր կացուցելով, ա ողորմ կերպով ամենին ալ կը ծեծեն. իսկ աւելի քրտմանելի և սրտաճմլիկ է կարաւանին մէջ եղած Մարիամ անուն մանկամարդ կնոջ վիճակն, որ կատարեալ մերկ, անպատկառ կերպով շատերու կողմէ կը բռնաբարուի: Այս աւագակ խումբերու մէջ կը ճանչցուին ծպտեալ ոստիկաններն որք Տրապիզոնէն քիչ հեռու սոյն կարաւանին գիւմարն ելած էին անցադիր հարցնելու. և որք ի տես յիշեալ կնոջ, անառնական կրքէն դրդուած անպատկառ վարմունքներ ունեցած էին: Այսպէս ամբողջ կարաւանը կողոպտելով, 1000 ոսկիէ աւելի արծէք ունեցող աւարներով կը հեռանան աւագակներն անվախ և համարձակ, զի գիտեն որ կառավարութիւնը զիրենք չպիտի հալածէ այդ աննշան մէկ գէպքով. և արդէն ճիշտ ալ այնպէս կը լինի. շատ ուշ տան կառավարութեան պաշտօնեայք կը հասնին այդ վայրը. հարցաքննութիւն կը բռնան և գործը այսպէս վերջացած կը լինի. ու մերկ և կարօտ Հայեր հազիւ իրենց վերաւորեալներ թաքնորդ կը փոխադրեն. ուր կը խնամուին Հայերէն և տեղեկագիր մը պատրաստելով պատրիարքարան կը խրկեն. խեղճներ ամեն կերպով յուսահատ, կրկին կը շարունակեն ճամբանին. դուրսէ ճամբան պիտի ստիպուին մեռալ: Ահա խեղճ Հայուն վիճակը որ 8,40 տարինեով պահպանութեան մէջ արեւն քրտինք թափելով հազիւ գումար մը կը կրցաւ ունենալ. և երբ եւս հայրենիք դառնալու, բացի ունեցած գումարէն կեանքն ալ վրայ տուաւ. նոյն տեղեկագիր մէջ յիշուած էր նաեւ 8 վանեցի երկտասարդներու կողողութիւնը որքէն կայսերական ճամբայի վրայ. և որ աւելին է, տոնոյմէ 7 անձանց սպանումն որոցմէ մէկն հազիւ մարտապիտ թաքնորդ հասած և իրողութիւնը պտտած է: Ահա այսպէս աւագակներու խումբը, հարստահարութիւն և սպանութիւն կը տիրեն թիւրքիոյ ամեն կողմերն...

Չը մտնանք ուրիշ կտրուոր կէտ մը եւս յիշել թէ մինչդեռ թուրքեր համարձակ զենք կը գնեն աստղինա, վաճառներէ, անդին քաղաքակիրթ Եւրոպայի ներկայացուցիչք որք ասկէ 2,3 շարքով առաջ եկան Հայոց եկեղեցիներ և անդ ապատանած Հայերին վատահայտներով համոզեցին զիրենք ու տուններին ճամբեցին, այդ Հայերու վրան խողարկելով 70 ի չափ ուշ վարկէր գտած ու պատրիարքարան յանձնած էին. այդ 70 վեցհարուս ծեծան իսկ շատ գտնելով Հայերի ինքնապաշտպանութեան համար ի

վերջոյ եկան և պատրիարքարանէն առնելով յանձնեցին օսմ. կառավարութեան: Գէթ իրենց խոստումներ ի դերեւ չը լինէին զի եկեղեցիէն ելող քանի մը երիտասարդներ սպանուեցան ու քանինքը հարցաքննութեան ենթարկուեցան:

Գալով ընդհանուր բարեկարգութեան համար տրուած խոստումին, արդէն աւելի աղետաբեր դարձաւ, զի այդ բարեկարգութեան խոստումներէն և իրատէէն անմիջապէս վերջն էր որ գաւառներին մէջ սկսան ընդհանուր կոտորածներ...

ԽԱՌՆԱԿԱՆԻՆԵՐ ԹԻՒՐԳԻՆԻՍ ՄԷՋ

Միւլթէֆիք Արաբները ապստամբեր են թիւրք կառավարութեան դէմ: Պատրաի մէջ մի արինահեղ կռիւ եղեր է Արաբներին և թիւրք զօրքերին միջեւ:

— Փարիզի թաւն լրագրի թղթակիցը Պէյրութէն հետեւեալը գրած է Սիրիայի վիճակին վրայ ուր արաբական քանակներ սկսեցին Հայաստանի կոտորածները:

« Խոռվութիւններ ծագած են արդէն Հօրանի մէջ ուր Տիւրքները վստահ լինելով թէ թիւրք կառավարութիւնը զիրենք չպատժեր, կը հաւանեն քրիստոնեայները: Յորդանանի աղբերակներին մօտ Ռաշայի մէջ, Տիւրքները ստիպեր են քրիստոնեայներէ շատերին որ իրենց ունեցածները թողնուին փախչին. հոն մնացած սակաւթիւ քրիստոնեայները իրենց տունների մէջ պաշարուած մնացած են:

« Ամեն կողմէ լուրեր կուգան թէ լեռները բնակող ժողովուրդները որոնք գանազան կրօնների կը պատկանին, ամենքն ալ կը զինուին և կը պատրաստուին, նախատեսելով որ ծանր անկարգութիւններ կընան պատահիլ:

« Պէյրութի և Դամասկոսի մահաճառները որոնց միտքերը կը պղտորեն կրօնամոլները, շատ գրգռուած են լսելով թէ Սուլթանը եւ ընդհանուր պետութիւններին զինաներ լով առանձնաշնորհումներ տուեր է քրիստոնեայներին: Աւելի երկիւղալին այն է որ եթէ այստեղի մահմետականների գրգռուած մոլեռանդութիւնը պայթի, տեղական իշխանութիւններն անկարող կը գտնուին զբարեկարգելու, որովհետեւ այստեղի զօրքերին մեծ մասը իրենց զօրապետի հետ մէկ տեղ Ատանաի վիլայէթը զբոսեցան, Մարաշի և Չէյթունի գէպքերին պատճառով:

— Երէկի լրագրիներին մէջ լուր կայ թէ Մալաթիայի մէջ Յիսուսեան (ժէզուիթ) 4 կրօնաւորներ սպանուեցին: Մանրամասնութիւններ չը կան:

Մալաթիա քաղաքը խառնաբաղի և Սիւրասիայի մէջտեղ կը գտնուի:

— Սիւրասիայէն կը հեռագրեն նոյն 13ին թէ խոռվութիւններ ծագած են քաղաքին մէջ:

Հանդարտութիւնը վերահաստա

տուած է:

— Վերջին լուրերին նայելով Տիւրքանակներ քաղաքին մէկ մասը կրակի տրուած քանդուած է:

— Արապների մէջ խռվութիւններ ծագած և քաղաքին մէկ մասը կրակի տրուած է:

— Խառնաբաղի Գէսիլիի գիւղի Հայերին և թիւրքերին միջեւ կռիւ ծագած է: Իբրեւ զբողիչ ձերբակալուեցին Պաղարկեան Գրիգոր անուն անձը:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՆԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆԻԹԻՒՆ ԹԻՒՐԳԻՆԻՍ ՄԷՋ

Ամերիկեան լրագրիները կը գրեն թէ Միացեալ Նահանգների կառավարութեան պահանջմամբը պաշտօնանկ եղած է Հալէպի վալին որ ամերիկեան հիւպատոսին թողաւորած չէր երթալ այցելել բանտին մէջ գտնուող մի Ամերիկացիի:

— Կարինի մէջ ձերբակալուած են 11 Գիւրտեր որոնք ամբաստանուած են թէ Լօնոյ Ամերիկացին սպանած են: Այդ Գիւրտեր պիտի դատուին Անգլիայի հիւպատոսին ներկայութեամբը որ Ամերիկացիների պաշտպանութիւնն իրեն վրայ առած է:

ԿԻԼԻԿԻԱ

Եւրոպական լրագրիներին հեռագրաւոր եկած է որ Չէյթունի Հայերն իրենց քաղաքի մէջ գտնուած թրքական զօրանոցը պաշարեր, մէջի բոլոր զօրքերը գերի բռնեց և անոնց զենքեր ու ռազմամթերքը գրաւեցին: Նոյնպէս և ռազմադիտական տեսակետով կարեւոր բոլոր տեղերն որ թիւրք զօրքերը բռնած էին, Չէյթունցի Հայերը գրաւեցին, վանելով հոնկէ զօրքերը:

Միւս կողմէ, թրքական աղբիւրէ ալ կը հեռագրեն թէ Մուստաֆա փաշան 10 վաշտ զօրքի դուխ անցած գնացեր աղատներ է եղեր գերի բռնուած զօրքերը և միանգամայն գրաւեցին 2,800 մարթինի հրացան, 1,200 բէվոլթեր և շատ ռազմամթերք:

— Թիւրք զօրքեր կը կեդրոնանան Մարաշի մէջ, Չէյթունի վրայ քաշուած համար:

— Լուր կայ թէ վանի նախորդ նահանգապետ տխրահալ Պահրի փաշան որին այս օրեր Սուլթանը Օսմանիյէի առաջին կարգի պատուանշան տուաւ, Չէյթունի վրայ զբոսելիք զօրքերին հրամանատար պիտի նշանակուի:

— Կպուէն թրքական աղբիւրէ հեռագրուած է նոյեմբեր 12ին թէ « հայ խռվողայդներ յարձակած են Չուքուր. Հիւսար գիւղին վրայ, 35 մահ. մետական սպաննած, կողոպուտներ աւրած, Տէնկէզ թրքական գիւղի զենքերն ու տուարները յափշտակած և Չէյթունի հարկերի վարչութեան քարտուղարը սպաննած են: Յայտնի չէ թէ ի՞նչ եղած են այդ պաշտօնէի կիներն ու չորս գաւառները:

« Ատանաէն կիմայունեն որ 200 Հայեր Չէրքէզի կերպարանք մտած յարձակեր են Չէյթունի վրայ: Ինք քաղաքի գիւղերին վրայ և աւարի տուեր են: »

— Թրքական « Պապէլ » շոգեւանաւ Չմիւն հանդիպելով, նոր քօքքեր կը տանի Ալեքսանդրէթ, Չէյթունի և Մարաշի մէջ գործող զօրքերին օգնութիւն հասցունելու համար: Նոյն շօգեւանաւ օգնամթերք և բանակին համար պէտք եղած ուրիշ բաներ ճանաչող հանուած են:

— Հեալհեալ եկած հեռագրիները կը հաստատեն թէ Չէյթունի Հայերը զօրանոցը պաշարեր և մէջի զօրքերը յանձնուելով գերի լինել են Հայերի ձեռքը: Բայց թրքական աղբիւրէ հաղորդուած այն լուր թէ Մուստաֆա փաշա գնացեր յաջողորէ աղատել այդ գերի լինած զօրքեր, ուրիշ աղբիւրէ գեղ չէ հաստատուած:

— Դեսպաններէ մի քանին և մասնաւորապէս անգլիական դեսպանատան գործակալտար Տ. Հէրպէրթ խորհուրդ տուեր են Բ. Գրան որ քաղաքութեամբ վարուի Չէյթունի ապստամբած Հայերին հետ և կատարէ այն խոստումներ որ տեղական իշխանութիւններն տրած են Չէյթունի Հայերին, զանոնք համոզելու համար որ արձակեն իրենց բռնած թիւրք զօրքերը և գրաւած զենքերն ու ռազմամթերքը: (Այս լուր որ երէկ տարածուած է, եթէ ուշացած չէ, կը հաստատէ որ սուտ է Մուստաֆա փաշային թիւրք զօրքերը Չէյթունցիների ձեռքէն ազատած լինելու լուրը):

— Կրգ զօրաբանակի որի կեդրոնը Երզնկա է, բէտիֆների չորս զօրաբաժիններ, Հալէպի և Մուստաֆա զօրաբաժինները որոնք Տրգ զօրաբանակին կը պատկանին, նոյն բանակէն բէտիֆներն չորս զօրաբաժնիներ որոնք Տիւրքների ապստամբութիւնը զսպելու յատկացուած են և ատոնցմէ զատ Սյուրնի մի զօրաբաժնի որ Յրգ զօրաբանակին կը պատկանի, ճանաչելու ելած են արդէն կամ ճանաչող երկու վրայ են: Ուրեմն ամենը 120 վաշտ (bataillon) զօրք շարժման մէջ դրուած են:

Ընդհանուր պայակարար անգամներէն Սաատէտտի, զօրաբաժնի հրամանատար, Չէյթունի զբոսած է 120 զինուորական բժիշկ ճանաչող կիներն Կպուէն, Կրգ և Տրգ զօրաբանակներին մէջ երթալ պաշտօնավարելու համար:

ԳՈՐԾԵՐԻ ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Կպուէն կը հաղորդեն թէ երկու շարքի գիւղեր բոլոր նախարարները եւրոպիկ պալատը հուսաբեր և խորհրդակցեր են Սուլթանի նախագահութեամբ: Այդ խորհրդակցութեան նէ յետոյ լուր տարածուեր է թէ այս կարգաբան ալ հաւանական է որ փոխուի որովհետեւ խալիլ Բիֆաթ փաշան ներկայ տազնապալից վիճակին գէմն առնելու կարող մէկը չերեւիր: Կը կարծուի որ նախորդ Եպարքոս

տառ
րար
առա
որդե
զօ
Ջէյ
բե
տար
բա
բա
րեն
ունի
մէջի
նկեր
ական
թէ
ողեր
բեր
առ
մառ
անա
էրթ
որ
ունի
տառ
իշ
ունի
մար
իւր
նու
երեկ
է, կը
փա
նցի
ըը)
որ
զօ
ի զօ
բառ
ակէն
ր ո
ինը
նցմէ
Յրդ
նայ
նելու
խառ
դըր
գում
հրա
120
նեն
նեն
հա
նկու
ները
խոր
աղա
թիւ
է այս
փու
ակին
ւր
ըրոս

Սալիտ փաշան որ Գեաթիլ փաշան առաջ պաշտօն կը վարէր, նորէն Եպարքոսու Թեան կը կանչուի։

— Թալալը կը գրէ թէ բոլոր գեապանները կը նկատեն որ քրիստոնեայնեան կեանքը վտանգի մէջ է աւսական բոլոր նահանգներին մէջ։ Այդ վտանգ առաջ եկած է մասամբ Հայերի վարմանքովը, որոնց սխալ խորհուրդներ տրուած են, և մասամբ ալ այն սխալ լուրերով որ պալատի իւլեմաները տարածած են նահանգներին մէջ, այնպէս հասկցունելով թէ քարենտրոգութիւնի ծրարիւրը (որին այսու ամենայնիւ ստորագրութիւն դրած չէ Սուլթանը քանի որ խաբարի հիշմանը չէ հրատարակուած) մահա մետականներին փնտախու համար քըրիստոնեայնեան տրուած մի առանձնաշնորհում է։

— Երկուշաբթի օրի անգլիական լրագիրները հետեւեալը հրատարակած են որ Երեստապաշտօնական մի գեապաշտօնական կը համարուի և որ կը համապատասխանէ Լոնտոնի լուրագաղաքային տուած հացկերպին մէջ Լորտ Սալզպըրիի խօսած ճառին։

«Հաստատ տեղեկութիւններ վրայ հիմնուած կարելի է ըսել թէ պետութիւններ միաձայնութիւնը Թիւրքիայի գեապերին առթով անվտանգ պատերազմ է երկու կէտերի վրայ, այն է վերջ գնել Սուլթանի երկրին մէջ տիրող ողբալի կացութեան և երկրորդ պետութիւններն իրենց մէջ համաձայնութիւն գոյացնելէ վերջ միայն գործի սկսել։

Կը հաւատեն թէ լիովին համաձայն են այս երկու կէտերի վրայ ալ։

Չանապաշտօնականութիւնները գեապի մտորմաների շարժումները գեապի մտքեւք՝ այս համաձայնութեան արդիւնքն են։

Գեապանաժողովներ գումարելու խօսք եղաւ զանազան տեղերէ։ Բայց շատ կառավարութիւններ կը խորհին որ համաձայնութիւն մը գոյացնելէ առաջ գեապանաժողովի գումարումը վտանգաւոր է, ամեն բանէ առաջ պէտք է որ պետութիւնները ամբողջովին համաձայնին անգործութիւնը վերահաստատելու համար ձեռք առնելիք միջոցներին վրայ։ Կամ ուրիշ բառերով ըսենք, գեապանաժողովը վերջէն կրնայ գումարուիլ, վեց տէրութիւնների կառավարութիւններէն տրուած վճիռների գործադրութեան վրայ հակելու պաշտօնով։

Բանակցութիւններն եռանդով կը շարունակուին կառավարութիւններին միջև և պարտած զրոյցներին հակառակ, ոչ մի պիտութիւն եւրոպական համաձայնութեանէն դուրս գործելու միտում չցուցներ։

Այս տեղեկութիւնը հաղորդող հաւաստի գործակալութիւնը Հոսթին հեռագիր մը կընդունի, ուր ակնարկութիւն եղած է նոյն նիւթին։ Ահա այդ հեռագիրը։

«Կրիստոնեական չըմանականներին մէջ կարծիք կը յայտնուի թէ Թիւրքիայի գեապերին և քրիստոնեայնեան կառավարներին համար մեծ պետութիւններէն դիւանապետական գեապ

նաժողով մը կազմուելու գաղափարը հետզհետէ հաստատութիւն կը գտնէ և նաւային ցոյց մը իր կարեւորութիւնը չէ կորուսած գեա։

Երկու պարագաներին մէջ ալ իտալիա պատրաստ է։

Իտալիայի այս պատրաստութիւններն առթով, Թիւրքիան լրագիրը գալ ամիս մեկնելիք ու կարմիր ծովի եզրերը հակելու սահմանուած նաւաւ խմբի մը կազմութեան մասին խօսելէ վերջ հետեւեալ յաւելուածական տեղեկութիւնը կուտայ։

«Թիւրք տէրութեան մէջ առաջ գալիք պատահականութիւնների առաջն առնելու համար, իտալական երկու զրահաւորներ արդէն որոշուած են ու առաջին նշանին մեկնելու պատրաստ։»

Սակայն վիէննայի կրիստոնեական Բալիթիքի Գորեսքոնտեկց թերթը սուտ կը հանէ այն լուր թէ Անգլիա ու իտալիա գտնէն նաւային ցոյց մը պիտի ընեն և ասիկա արդէն մեր անգլիական աղբւրէն առած ու վերը հրատարակած տեղեկութեան համաձայն չգար։ Եւ իր կողմէն Գորեսքոնտեկցը վերտէ, որ Անգլո-իտալական գաղտնի կարծեցեալ համաձայնութեան մը ակնարկութիւն ըրած էր, վերապահութեամբ կուտայ այդ երեւակայական լուր։

«Միջևեւ այս օր, կը գրէ յիշեալ թերթը, Հոսթին ու Լոնտոնի գահիւններին միջև լոկ նախնական համաձայնութիւն տեղի ունեցած է, վասն զի միայն այսօր (ուրբաթ) կառավարութեան ձեռքը հասաւ յիշատակագիր մը, որի մէջ Անգլիա բացարձակ կերպով պարզած է համաձայնութեան մը պայմանները և իտալիայէն արագ ու բացոյցայտ պատասխան մը կը խնդրէ։

Վերջապէս, իտալական կառավարութեան ստիպելու համար որ իր բռնելիք ընթացքը յայտնէ, եթէ կարելի է, երեսփոխան Պարզիլա այս խնդրի վրայ հարցում ուղղած է կառավարութեան։»

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ
ԵՒ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼԸ

Իտալիայի կրիստոնեական լրագիրներին Արեւելեան խնդրի մասին գործածած լեզուն հետաքրքրական է։ Կըսեն թէ մահմետականների կրօնամուրթիւնը գրգռուած լինելով, Սուլթանի կառավարութիւնը անկարող է անգործութիւնը վերահաստատելու, միեւնոյն ատեն շատ վստահութիւն ալ չունին տէրութիւնների համաձայն գործակցութեանը վրայ վստիքի, կըսեն, անկարելի կը լինի մի ազգային որոշում տալ երբ պէտք կը լինի վեց տէրութիւններ համաձայնեցունելալդ պիտի որոշում մը տաւ համար։ Նոյն պէս չեն ընդունիր վեհաժողով (congress) մը գումարելու գաղափարը, այլ իրեն հաւանական և գործնական բան մը կը սեպեն որ Անգլիայի և իտալիայի միջև մասնաւոր մի համաձայնութիւն գոյանայ Թիւրքիայի գործերին նը

կատմամբ։ Թիւրքիան լրագիրը ալ աւելի առաջ կըրթայ, կըսէ թէ Արեւելեան խնդրին պատճառով ծագած գեապանաշահերն ու վեհերը կը խախտեն երեքպետեան դաշնակցութեան դիրքը և թէ պէտք է հսկել Արեւելքի մէջ իտալիայի ունեցած շահերին վերայ, այդ դաշնակցութեան հետ մէկտեղ կամ առանց անոր, և ոչ թէ ձեռքերը դատարկ դուրս ելնել ինչպէս այդ եղաւ Պէրլինի վեհաժողովին մէջ։

Պաշտօնական անձերը կըսեն թէ այդ կրիստոնեական թերթեր իրենք իրենցմէ է որ կը գրեն այդպիսի բաներ և թէ Արեւելքի գործերին վերայ կատարեալ համաձայնութիւն կայ մեծ տէրութիւններին մէջ։

Կրիստոնեական Բալիթիքի Ռոմանո լրագիրը իմացուցած էր թէ իտալիա մասնաւոր համաձայնութիւն մը պիտի ունենայ Անգլիայի հետ Թիւրքիայի գործերին նկատմամբ։ «Թալալը» թերթակիցը Հոսթին կը հաւատէ թէ իտալական նաւատորմիցը պատրաստ է անգլիական նաւատորմին հետեւելու եթէ եւրոպական խաղաղութեան շահը այդպէս պահանջէ։

Հոսթին Գորիէի տի Նալոյի լրագիրը կը գրէ հետեւեալ։

«Լորտ Սալզպըրի մեծ տէրութիւններին մտերմաբար առաջարկեր է Թիւրքիայի կողմ կողմ բաժնել իրենց մէջ, նկատելով որ Եւրոպան ալ պէտք է որ սա երկուքէն մէկը ընտրէ, կամ խաղաղ կերպով բաժանուի կամ ընդհանուր պատերազմ։ Իտալիայի պաշտօնական չըմանականներին մէջ կը հաւատեն թէ Անգլիայի, իտալիայի և Աւստրիայի միջև կատարեալ համաձայնութիւն գոյացած է Թիւրքիայի նկատմամբ։»

— Հոսթին Գորեսքոնտեկցը վերտէ լրագիրը նոյեմբեր 12ի թուին մէս Ալմանիայի ձեռնածափութիւնը նըշանակելէ յետոյ կը զգուշացնէ իտալական կառավարութիւնն Անգլիայի հրապոյններէն, որ հայկական յուլումը զրգոնց, կըսէ, Եւրոպայի ուշադրութիւնը Եզի գտական խնդրէն դարձունելու նպատակով, որի մէջ իտալիա ուղղակի շահեր ունի։ Անգլիա կը սկսի իտալիայի հետ նոյն խաղը խաղալ, որ երբեք խաղաց Ալմանիայի Պարզիլա գործերը խիստ հեռուն մը գնելէ վերջ, Ֆրանսայի, Ալմանիայի և Ռուսիայի համաձայնութիւնը տեսնելով, մէկը քաջուցաւ Անգլիա և իտալիայի ալ ստիպեց ետ կենալ ու բանալով իր վիճաբանական պատրաստութիւնները։

Երբեք նիդակակցութեան խախտուելէն վերջ իտալիայի վրայ կը մնայ Ֆրանսայի վրիժառութիւնների բեռը, մինչեւ Ալմանիա, որ Ֆրանսական երկրները գրաւած ունի, Արեւելքի գործերին մէջ Ֆրանսայի դաշնակցին եղած է։

Ալմանիա հասաւ, կըսէ Գորեսքոնտեկցը վերտէ լրագիրը, որ իտալիա գաղտնի խախտել է անկախ գլու ազգային իտալական քաղաքական նախնական մը հաստատէ, փոխանակ պարտաւ տեղը ուրիշ շահերին ծառայելու։

Պ. Պարզիլա միեւնոյն իմաստով պիտի խօսի երբ իտալիայի Արեւելեան քաղաքականութեան վրայ իր հարցում ուղղէ կառավարութեան։

«ԲՈՒՄԲԻ ՎԷՍԹԵԻՔ» ԼՐԱԳԻՐԻ
ՅՕԴՈՒՄԹԻՆ ԱՌԹՈՎ

Արմենիայի 28րդ թուին մէջ հրատարակած ենք «Բոսքի վէսթիք» ռուսական կրիստոնեական լրագրի մէկ յոգուածը որ հեռագիրը հաղորդած էր և որ խիստ կերպով կը պարտաւէր Լորտ Սալզպըրիի բռնած ընթացքը հայկական խնդրին մէջ, առկէ հետեւցուցին եւրոպական լրագիրները թէ այդ խնդրի առթով երեք տէրութիւնների մէջ գոյացած համաձայնութիւնը վերջացած է, մասնաւորապէս անգլիական լրագիրները խիստ կերպով քննադատեցին ռուսական կրիստոնեական թերթի այդ յոգուած։

Այժմ կիմանանք սր ռուս կառավարութիւնը պաշտօնակ արեր է «Հիւսիսային Հեռագրական գործակալութեան» տնօրէնը որ Անգլիայի դէմ լծնամական այդ խիստ յոգուածը կ'սպաշտօնական թերթի խմբագրութեանը վերագրած էր սխալ մամլեմիջոցաւ արտասահմանի օտար թերթերէն քաղուած է եզեր այն և լրագրի ոչ — պաշտօնական բաժնին մէջ դրուած, այնպէս որ վերնագիրը կը յայտնէր թէ ուրիշ լրագիրներէ քաղուած է։

ԼՈՐՏՍՍԱԼԶՊԸՐԻԻ ՃԱՌԻ ՄԱՍԻՆ

Քեթրապուրիկէն կը հեռագրեն Սոյ. 11ի։

Այստեղ ամենուրեք բաւ տպաւորութիւն առաջ բերած է Լորտ Սալզպըրիի ճառը որ կիմացունէր թէ տէրութիւնները իրենց մէջ համաձայնութիւն գոյացուցած են արեւելեան խնդրի լուծմանը համար, առանց փնտա հասցունելու Թիւրքիային։

Արգարեւ ասկէ առաջ մի քանի տէրութիւնների տառնալին գործելուն շատ աննպատաքով կը նայէին, ինչպէս նաեւ բոլոր տէրութիւնների մէկտեղ գործելու առաջարկին ալ, եթէ այդ գործողութեան նպատակը պիտի լինէր կործանել օսմանեան կայսրութիւնը և հետեւապէս փոսնել մէջ ձըգել Եւրոպայի խաղաղութիւնը։

Նովոռոտի և Նովոյի վրեժիւս լրագիրները նպատաւոր մեկնութիւններ տուած են Լորտ Սալզպըրիի ճառին։

— Բարիկի Թան լրագիրը մի առաջնորդող յոգուած գրելով, Լորտ Սալզպըրիի և իր խօսած ճառի վերայ գովեստներ կարգալէ յետոյ, կըսէ թէ «Լորտ Սալզպըրիի որ պաշտօնի անցածին պէս յախուռն սպառնական մի լեզու գործածեց Թիւրքիայի նըկատմամբ, իր այս ճառի մէջ զիւանադիտական օճով խօսեցաւ, այսու ամենայնիւ, ոչ պակաս ուշադրութեան ար»

ժանացաւ իր այս ճառ որ իր հաստա-
տուն և ծանր խօսքերով, որոնք մար-
դարէական տխուր շնչոտով մը կար-
տասանութիւն, այնպիսի ազդեցութիւն
մ'ունեցած է որ թիւրքիսէն ծած-
կելը բարեկամութիւն չէ իրեն հա-
մար :

Ճառին ամենէն կարեւոր կէտը
սա էր որ Անգլիայի նախարարապետը
չեղանց թէ բոլոր տէրութիւններին
մէջ կատարեալ և բացարձակ համա-
ձայնութիւն գոյացած է թիւրքիսի
գործերին նկատմամբ : Բոլոր տէրու-
թիւններին համաձայնութիւնն է միակ
ազդու միջոցը կ.պօլսի վրայ ներգոր-
ծելու և դարձեալ այդ պիտի լինի մի
սանձ՝ այս կամայն տէրութեան առան-
ձին գործելու ձգտումին դէմօր թիւր-
քիսի մէջ կարգապահութեան վերա-
հաստատուելուն և Եւրոպայի խաղա-
ղութեան պահպանութեան մի մեծ վը-
տանգ կրնայ հասցունել : Մազի մը
չափ պէտք չէ չեղիլ համաձայնու-
թեամբ քաղիլու այդ ընթացքէն ո-
րովհետեւ ատով է վերլուծելու :

Գալով թիւրքիսին որ պէտք է տե-
րութիւններին խորհուրդներին հետեւի
և անկեղծութեամբ գործադրէ առա-
ջարկուած բարենորոգումները, Լորտ
Սալզբըրքին պէտք եղածին չափ ազ-
դու լեզուով խօսեցաւ : Թիւրքիսի
ամենալաւ բարեկամներն անոնք են որ
1876 և 77 թուականներին պէս խառ-
նակուած այս միջոցին չեն չորսորդ-
թեր իրեն, այլ կը հասկցունեն որ իր
զոյութեան համար անհրաժեշտ պայ-
ման է վարչական բարենորոգումներ
գործադրելը որ կարելի է ասել թէ
կամովին և խաղաղական մի յեղափո-
խութիւն պիտի լինի :

ՍԸՐ ՖԻԼԻԲ ԲԸՐՐԻ

Կ.պօլսի անգլիական դեսպան Սըր
Ֆիլիբ Բըրրի որ Լոնտոն կը գտնուի
այժմ, անցած շաբաթ երեկոյ Հաթ-
ֆիլտի դղեակը այցելութեան գնաց
Լորտ Սալզբըրքին և երկուշաբթի օր
վերադարձաւ Լոնտոն : Այդ տեսակ-
ցութեան մէջ եղած որոշման համե-
մատ, Սըր Ֆիլիբ Բըրրի այս օրեր կը
մեկնի Լոնտոնէն, Կ.պօլսի վերադառ-
նալով իր պաշտօնի գլուխը գտնուելու
համար :

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Լուր կը պտըտի թէ Աւստրո-
Հունգարիայի արտաքին գործերի նա-
խարար Կոլուստիքի կոմսը նախա-
ձեռնութիւն ունեցած է թիւրքիսի
գործերին նկատմամբ մի համաձայնու-
թիւն գոյացունելու : Այդ լուր կը
հաստատէ նաեւ վիէննայի Նալի Ֆրա-
յէ Բրեւէ լրագրի հրատարակած հե-
տեւեալ հոտուածը :

« Արտաքին գործերի նախարար
Կոլուստիքի կոմսը բանակցութեան
մտած է վեց մեծ պետութիւններին

հետ, համաձայնութիւն գոյացունելու
համար հետեւեալ երկու կէտերին վը-
րայ. Ա. Տէրութիւններէն ոչ մէկը ա-
ռանձին միջամտէ թիւրքիսի գործե-
րին. Բ. Աւստրո-Հունգարիա ինչ միջոցի որ
ձեռնարկեն, նախապէս իրենց մէջ
համաձայնութիւն հաւաքաբար գոր-
ծադրեն :

« Ամեն մէկ տէրութիւն, կը յարէ
վիէննայի թերթը, մէկ մէկ նաւա-
տորմիդ պիտի զրկէ Միջերկրականի
մէջ թիւրքիսի ջուրերը պտըտելու :
Աւստրո-Հունգարիա 4 մարտանաւ
պիտի զրկէ : Տեղեկութիւն կը ստա-
ցուի թէ Սեւ ծովին մէջ Սուլինայի
(Ռոմանիա) առջեւ կեցած ռուսական
նաւերը հրաման ստացած են Տար-
տանէլի նեղուցին ամենամօտիկ մէկ
տեղը հաւաքուելու : »

— Լոնտոնի թալմուս ալ իր կողմէ
կը հաստատէ այդ լուր, ըսելով թէ
աւստրո-Հունգարական արտաքին
գործերի նախարարի նախաձեռնու-
թեամբ բանակցութիւններ անել սկը-
սած են 6 տէրութիւններին կառավա-
րութիւնները, թիւրքիսի գործերին
վրայ մի համաձայնութեան գալու
համար :

ԱՒՄԱՆԻԱ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Քեօնիլէ Զայրուկ լրագիրը հե-
տեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ
Ալմանիայի դիտաւորութիւններին վը-
րայ :

« Ալմանիա բազմաթիւ նաւեր կը
զրկէ Արեւելքի ջուրերը իր դեսպանի
տրամադրութեան տակ գրուելու հա-
մար : Վիէնէմ Բ կայսրի կառավարու-
թիւնը մինչեւ այժմ դեռ իր հաւա-
նութիւն տուած չէ մի դեսպանաժո-
ղով գումարելու առաջարկին : Կուզէ
որ այդ դեսպանաժողովի ծրագիրը
նախապէս որոշուած և սահմանափա-
կուած լինի : »

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Իտալական կառավարութիւնը նը-
կատելով որ արեւելեան խնդիրը ծանր
վիճակի մը մէջ մտած է, Ափրիկէի մէջ
իր արշաւանք առաջ տանելու գաղա-
ղափարէն ետ կեցած և իր ուշադրու-
թիւն աւելի թիւրքիսի վրայ դար-
ձուցած է այժմ :

— Կիսապաշտօնական լրագիրեն-
բն մէջ մի զեկուցում հրատարա-
կուած է որ բոլորովին կը հերքէ
թիւրքիսի գործերին նկատմամբ 6
մեծ պետութիւններին համաձայնութե-
նէն դուրս Անգլիայի և Իտալիայի միջև
մի մասնաւոր համաձայնութիւն գոյա-
ցած լինելը :

— Իտալական նաւատորմիդը այս
շաբթու ճանքայ ելաւ կաթմէն դէ-
պի Արեւելքի ջուրերը երթալու հա-
մար : Չորեքշաբթի օր Նափոլիի առ-
ջեւ կանգ առնելով, ամուխ, պաշար

և այլն ստանալէ յետոյ շարունակեց
իր ճանքան :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՆԴԻՐԻՆ ՎՐԱՅ ՅՐԱՆՍԱԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ ԼԻՆԵԼԻՔ ՀԱՐՑՈՒՄԸ

Նախորդ թուով հրատարակեցինք
թէ մի քանի երեսփոխաններ իմա-
ցուցած են կառավարութեան որ կու-
զեն ժողովին մէջ իրեն հարցում ուղ-
ղել Հայաստանի խնդրին վրայ : Կա-
ռավարութիւնը երեքշաբթի օր Տ.
Ֆելիքս Ֆօրի նախագահութեամբ
կազմած նստին մէջ խորհեցաւ թէ ան-
կարելի է այդ խնդրի վրայ այս րո-
պէս հրապարակային վիճաբանութիւն
բանալով Երեսփոխանական ժողովի
բեմին յայտարարութիւններ անել
քանի որ խնդիրը բանակցութիւննե-
րի մէջ է այժմ. բայց կը կարծէ որ
քիչ առնէն այդ խնդրի վրայ կրնայ
վիճաբանութեան մտնել որով կառա-
վարութիւնն ու Երեսփոխանական ժո-
ղովն առիթ կուենան Արեւելքի կա-
ցութեան վրայ իրենց զգացումներ
յայտարարելու :

ՅՐԱՆՔՈ-ԹՐԲԱԿԱՆ ՄԻՋՍԴԷՊ

Յայտնի է մեր ընթերցողներին որ
Կ.պօլսի Ֆրանսական դեսպանատան
Բէթթէլ պահականաւ որ 23 տարի
առաջ հին գրութեամբ շինուած և ալ
անյարմար դարձած է այժմ, թուրք
վերադարձուելով անոր տեղ Կ.պօլսի
զրկուեցաւ Լէվրիէ մարտանաւը :

Փարիզի դաշնագրին զօրութեամբ
արգիլուած է օտար պետութիւնների
պատերազմանաւերին Տարտանէլէն
ներս մտնել. միայն թէ ամեն տէրու-
թիւն, իբրեւ բացառութիւն, մէկ մար-
տանաւ պիտի կրնայ ունենալ Կ.պօլսի
ջուրերը իր դեսպանի տրամադրու-
թեան տակ. այդ մարտանաւի ալ մե-
ծութիւնը, զօրքերի և թնգանութե-
նի թիւը որոշուած է յիշեալ դաշնա-
գրի մէջ մասնաւոր յօդուածներով :
Արդ Բ. Դուռը նախ բժախնդրու-
թիւններով և փախուստի ճանքայնե-
րով ուզեց ուշացունել և ի վերջոյ բա-
ցարձակապէս մերժեց այդ նորաձե-
մարտանաւի Տարտանէլէն ներս մտնե-
լու համար պէտք եղած ֆէրմանը
տալ. Բայց երբ Ֆրանսական դեսպան Տ.
Ֆանպօն ալ բացարձակապէս յայտա-
բարեց որ եթէ ֆէրմանը չտրուի,
Լէվրիէն առանց սպասելու բռնի պիտի
ներս մտնէ Տարտանէլէն և Կ.պօլսի
գայ, օսման համար կառավարութիւնը
զիջանելով իսկոյն ուզուած ֆէրմանը
զրկեց դեսպանատունը և միջադէպը
փակուեցաւ այդ կերպով :

ԹԻԻՐԲԻԱՆԸ ԼՈՒՐԵՐ

Չմիտնի նահանգապետ Հասան
Ֆէհմի փաշան նոյն պաշտօնով փոխա-
դրուած է Սալոնիկ և Սալոնիկի նա-

հանգապետ Ջիհնի փաշան ալ Հալէպի
նահանգապետ նշանակուած է :

— Կ.պօլսի սերպական դեսպանա-
տան առաջին թարգման հայադգի Տ.
Թէրիսան Սերպիա գնացած է, 3 ա-
միս արձակուրդով :

— Խարբերդի կուսակալ նշանա-
կուած է Տէտէ Աղաճի կառավարի-
թեութիւնը որ Կ.պօլսի գնացած է
Խարբերդ երթալու համար :

— Նիսի (Ֆրանսա) օսմ. պատուա-
կալ ընդհանուր հիւպատոս նշանա-
կուած է Լիոնի նախկին ընդհանուր
հիւպատոս Տ. Լէոն Օրօզտի :

— Կարէնի Ֆրանսական հիւպա-
տոս Տ. Ապէլ Պէժժըօն Տրապիզոնի
ճանապարհով Կ.պօլսի գնացած է
գործերի կացութեանը վրայ բերա-
նացի տեղեկութիւններ տալու համար
իր դեսպանատան :

ԳԵՐ. Հ. ԱՐՄԵՆ ԱՐԲԵՊՈԿՊՍ. ԱՅՏՐԵՆԵԱՆ

Աւստրիայի վեհ. կայսրը Ֆրան-
կուսի պատուանշանի մեծ ժապաւէ-
նը շնորհած է վիէննայի Միթթարեան
Պատ. Միարանութեան Աբրահայի
Գեր. Արսէն Արքեպիսկոպոս Այսր.
նեանին, իր քահանայութեան յիշատա-
մակին առթով որ տօնակեցաւ
վիէննայի Միթթարեան վանքին մէ-
ջոյնմբեր 1ին :

Տ. ԹՈՐՈՍ ԶՈՒՂԱՅԵՑԻ

Յայտնի աստուածաբան Տ. Թո-
րոս Զուղայեցին որ երեք տարիէ
վեր կալկաթի Հայերի Մարդասի-
րական Ճեմարանի տեսչութեան պաշ-
տօնը կը վարէր, կը լսենք թէ վերա-
դարձեր է այժմ իր ծննդական հայ-
րենիքը Նոր Զուղա :

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԼՐԱԿԻՐՆԵՐԻ ՏԱՐԻՔԸ
ՈՒ ԹԻՒԸ

Լրկտրն. Կազէր լրագիրը նոյեմ-
բեր 7ին տօնեց իր ծնունդի 230րդ
տարեդարձը : Այս թերթ հիմնուած
է 1665ին նոյեմբեր 7ին և անգլիա-
կան թերթերի ամենէն հինն է :

Անգլիական մամուլը հարիւր տա-
րեկանէն աւելի շատ լրագիրներ ունի
ինչպէս են Լոնդոնայի-Կազէր, Տրա-
լին. Կազէր, Պրիստոլ-Թալմը, Ապի-
տին Ճըրնալ, Մորնինգ-Քոստ, Կրա-
կով-Հէրալդ, Վորստըր-Ճըրնալ,
ինչպէս նաեւ տասնութ թերթեր, որ
վերջերս հիմնուած երկու թեր-
թեր, Թալմը և Մորնինգ-Ապիտայզը
որոնց առաջինի (Թալմը) տարիքն է
07, իսկ երկրորդը չուտով 102 տա-
րեկան կը լինի :

Անգլիայի մէջ պարբերական թեր-
թերը արփակարգ արագութեամբ
շտացած են : 1750ին, Լոնտոն ունէր
22 թերթ և Մեծն Բրիտանիայի բո-
լոր միացած մասը 23, Այսօր Մեծն
Բրիտանիայի ունի 2,740 լրագիր (ո-
րոնց 449ը Լոնտոն կը հրատարա-
կուին) և 2,061 հանդէս :

Le Gérant : François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie et Papeterie du M.
Allées de Meilhan, 44.